

Open your mind before your mouth

Woorden kunnen in je ziel slaan. Niet een beetje. Niet zoals een kiezelsteentje dat je achteloos tegen een raam gooit. Nee, sommige woorden komen binnen, zoeken daar een zachte plek en blijven vervolgens hinderlijk lang liggen. Ik hoorde laatst een zin die me bijbleef: "Ik heb niet alles goed gedaan, maar zeker ook niet alles fout." Eigenlijk is dat misschien wel de eerlijkste samenvatting van een mensenleven.

We zijn allemaal mensen. Mensen van onderweg. Pelgrims, zei de pastor laatst in een dienst. Met goede bedoelingen. We willen het graag goed doen. Voor onszelf, voor een ander, voor de wereld. Alleen heeft een goede bedoeling de vervelende eigenschap dat hij niet altijd zo aankomt als je hem hebt ingepakt. Wat voor de één betrokkenheid is, kan voor de ander bemoeizucht zijn. Wat jij recht door zee noemt, heet bij een ander botheid. En voordat je het weet, krijgt een goedbedoelde opmerking een heel ander etiket.

Dat maakt mijn werk soms ingewikkeld. Want in de uitvaartwereld gaat het over mensen. Over verdriet, liefde, herinneringen en kwetsbaarheid. Juist daar kunnen woorden en bedoelingen anders landen dan je had gedacht. Niet meer: "Dit ging anders dan ik had bedoeld." Maar: "Jij bent zo iemand." En daar wringt het. Want er is een groot verschil tussen iets verkeerd doen en iemand vervolgens tot dat verkeerde reduceren.

Ik geloof nog altijd in de liefde van mensen. Misschien tegen beter weten in, maar ik doe het toch. Het leven kan mensen hard maken. Ervaringen kunnen beschadigen. Teleurstellingen kunnen een pantser om je heen leggen.

En soms vergeten we dat we dat pantser ooit zelf hebben aangetrokken. Ook de wereld om ons heen lijkt harder geworden. We noemen het eerlijkheid als we zeggen wat we denken. Directheid, als we geen rekening houden met hoe iets bij een ander binnenkomt.

In Rome zag ik laatst een tekst die ik niet meer uit mijn hoofd kreeg: Open your mind before your mouth. Een eenvoudige zin. Zes woorden eigenlijk. Maar ik had hem graag boven sommige voordeuren zien hangen. Of boven sommige e-mails.

In mijn werk hoor ik regelmatig bijzondere uitspraken. Zo werd mijn collega eens gevraagd of de overledene niet op zijn buik gelegd kon worden. Dan zou hij, als hij later uit zijn graf probeerde te graven, er niet meer uit kunnen komen. Je kunt je afvragen waar iemand zo'n gedachte vandaan haalt. Een andere keer vroeg iemand of de kist misschien verzwaard kon worden. Ook daar moesten we even over nadenken.

Maar soms gebeurt er iets waardoor alle woorden even verdwijnen. Dan staan we bij een graf. Een vrouw houdt een schepje zand in haar handen. Ze neemt afscheid, kijkt naar de kist en zegt zacht: "Zand erover." En ineens is die ene zin groter dan alles wat eraan voorafging.

Zand erover. Niet vergeten. Niet ontkennen. Niet doen alsof het nooit gebeurd is. Maar ook niet eindeloos blijven graven in wat er misging.

Misschien is dat wel een van de moeilijkste dingen die een mens kan doen: vergeven. Wat een ander verkeerd heeft gedaan. En misschien nog wel moeilijker: jezelf vergeven om wat je zelf verkeerd hebt gedaan.

We doen allemaal dingen waarvan we achteraf denken: Dat had ik anders moeten doen. We zeggen allemaal wel eens iets wat harder klinkt dan bedoeld. We hebben allemaal goede bedoelingen die onderweg ergens een afslag missen. We zijn nu eenmaal geen mensen die alles goed doen. Maar we zijn ook geen mensen die alles fout doen. Misschien geldt dat ook voor mijn werk.

Als uitvaartondernemer probeer ik iedere uitvaart zo zorgvuldig mogelijk te begeleiden. Maar mensen zijn geen draai-boeken en verdriet laat zich niet plannen. Soms verloopt een situatie anders dan bedoeld of gehoopt. Dan is het belangrijk om niet alleen uit te leggen wat je bedoeling was, maar ook aandacht te hebben voor de uitwerking ervan. Juist daarin ligt de zorgvuldigheid van ons vak: luisteren, verantwoordelijkheid nemen en waar nodig samen zoeken naar een passende oplossing.

'Een goede bedoeling komt niet altijd aan zoals je hem hebt ingepakt'

Luisteren. Ruimte geven. Je afvragen wat de ander nodig heeft. En, als dat nodig is, proberen de situatie te keren. Dat zag ik onlangs ook bij een pastor. Er was genoeg gebeurd om woorden aan te wijden. Genoeg om je gelijk te halen. Maar hij wist de situatie te keren. Niet door alles wat eraan voorafging weg te poetsen, maar door op het juiste moment ruimte te maken om verder te gaan.

Daar was ik oprecht van onder de indruk. Ik heb hem dat na afloop ook gezegd. Ik feliciteerde hem zelfs. Niet omdat alles wat eraan voorafging zo mooi was, maar juist omdat hij wist te keren wat dreigde vast te lopen. Misschien is dát wel iets wat we elkaar wat vaker mogen voorhouden: dat goed werk niet betekent dat alles altijd vlekkeloos verloopt. Soms betekent het dat je kunt erkennen dat iets niet goed is gegaan, kunt luisteren naar wat het met een ander heeft gedaan en vervolgens probeert het te herstellen.

Misschien hebben we tegenwoordig wat vaker behoefte aan iets anders dan nóg een mening. Aan een beetje ruimte. Eerst je hoofd openen. Even nadenken. En daarna pas je mond open. Open your mind before your mouth. En soms misschien: Zand erover.

Niet om te vergeten. Niet om te ontkennen. Maar om niet voor altijd vast te blijven zitten in wat er is misgegaan. We doen het niet altijd goed. Maar we hoeven het ook niet altijd fout te doen. We zijn tenslotte mensen. Mensen van onderweg.